

efter Hitlers seger i Tyskland. Under förnedringsåren 1935—1939 fanns bland de flesta som verkligen hatade nazism och fascism ett slags folkfrontsstämning; man kände — liksom senare efter 1941 — Hitler som den store och gemensamma fienden.

Politiken är huvudsaken för Koestler, men det är inte bara om den han berättar. Här finns roliga personkaraktärstyper, anekdoter om politiker och författare, meddelanden från Koestlers privatliv. På den sistnämnda punkten är han diskret såtillvida som alla intimiteter undviks; han har fantiserat om att skriva en bok som skulle "få Rousseau att rodna i sin grav", men har funnit denna just nu guterade form av exhibitionism äcklig. Antydningarna om otaliga kärlekshistorier görs utan skryt; Koestlers förklaring att han i erotiken liksom i politiken sökt det absoluta — "Helena" — verkar dock som en romantisk omskrivning av en ganska ordinarie flyktighet. Till de mindre "avslöjandena" hör att Koestler skrivit en rad halvt medicinska böcker om sexuella frågor, som under författarnamnet dr Costler spritts i väldiga upplagor — inkomsterna har så när som på något tusental kronor gått till förläggarna.

Koestler berättar också om mystiska upplevelser. I fängelset i Sevilla och några gånger senare har han haft den känsla av frid, harmoni, meningsfullhet, jagets försvinnande, uppgående i allt (en "process av upplösning och gränslös expansion") som så ofta i skilda ordalag beskrivits av religiösa mystiker. Koestler gör

Dorothy, den första husfrun, som Koestler tillägnat "The Invisible Writing".

dess bättre inte någon världs-
åskådning av denna sensation,
även om han talar om "en högre
form av verklighet" och tydligen
i minnet av det upplevda känner
sig få ljus och kraft.

Vid läsningen av Koestler har jag liksom flera gånger förr — och i likhet med många andra — ställt frågan: Varför tycker man trots allt inte om honom? Hans strävan att vara sann är uppenbar; hans uppriktighet blir nästan aldrig kokett, han presenterar fel och förvillelser utan den belåtenhet som de flesta inte undgår i dylika sammanhang, han irriterar varken genom ödmjukhet eller skrytsamhet. Hans liv har i ovanlig grad bestämts av idéer; han har gjort stora uppoffringar både för "saken" och sina närmaste, visat mod och hållning inför fattigdom. Därom får man visserligen veta av honom själv, men utan framhävande eller ostentation (det kan ju tänkas att han lurar oss just på det sättet, men jag tror det inte).

Ändå väcker han inte tillgivenhet eller starkare medkänsla. En förklaring kan vara att han är tröttsamt intellektuell. "Allt som är system är misstag", skriver Pierre Lasserre. I varje fall är det ett misstag att göra allt till system, och det gör Koestler. Han arbetar med ett slags hemgjord kombination av psykoanalytiska termer; vad värre är, alla upplevelser skall analyseras i dessa termer, klarläggas, avfärdas. Det är som om livet åts upp av dessa begreppshajar, som med enorm akkuratess kastar sig över varje känsla, varje erfarenhet. Kanske är det ett slags intellektuell självdisciplin, kanske mänsklig torka; i varje fall är det något ovanligt och obehagligt. Och mitt i idealismen och uppoffringarna skymtar hela tiden en smart och fräck ung man. "Sprickan i Koestlers rustning är hans hedonism", skriver Orwell. Kanske är det exaktare att tillämpa Koestlers (enligt min mening riktiga) karaktäristik av Thomas Mann på honom själv: här saknas mänsklig godhet, sympati för "de förtrampade". Denna brist uppvägs inte, som hos Mann, av en väldig konstnärlig fantasi. Skarpsinne, vitalitet, torrhet och kyla, det kan bli en lysande publicist, men inte en hel människa.

HERBERT TINGSTEN

Malan får mothugg

De "färgade" (blandrasiga) i Kapprovinsen har av gammalt rösträtt vid de allmänna valen i viss utsträckning. Rösträtten gäller endast män över en bestämd inkomstnivå; trots att de färgades antal är större än de vitas (något över en miljon mot något under en miljon) har därför endast omkring 50.000 färgade rösträtt mot mer än tio gånger så många vita. Nationalistregeringen Malan har systematiskt arbetat för att få bort denna rösträtt. Rena principskäl är härvid av betydelse. Negerer och indier har sedan länge berövats all rösträtt vid allmänna val; de färgades rättigheter i Kapprovinsen är en blotta i det vita väldet. Men härtill kommer att de färgade förökar sig vida hastigare än de vita. Under förra valet gick de blandrasiga för första gången om de vita i folkmängd, och om några årtionden beräknas de vara dubbelt så många.

Hittills har Malans försök misslyckats. Han har självfallet vunnit majoritet för sina förslag, men inte den två tredjedelars majoritet som författningen enligt högsta domstolens utslag i detta fall kräver. För att vinna stöd även inom opposi-

tionen har Malan i årets förslag något modifierat sin tidigare linje; färgade som redan har rösträtt skulle få behålla den. Eftergiften har emellertid inte hjälpt. Av det stora oppositionspartiet United party övergick sju medlemmar i denna fråga till regeringssidan, men Malan fick vid de båda kamrarnas gemensamma votering nio röster mindre än vad som behövdes (129 i stället för 138). Man väntar nu att Malan skall driva saken vid årets val av provinsrepresentationer för att kunna återopa sig på en fullmakt från folket. De redan hållna valen i Natal tyder på att denna taktik kan lyckas. Det engelska Natal gav som alltid United party en överväldigande majoritet, men nationalisterna vann ett par platser.

Någon ljusning förväntas inte i Sydafrika. Årets lagstiftningsprogram är alltigenom reaktionärt. United party håller, trots sin relativa liberalism, helt fast vid parollen om det inre väldet. Det liberala partiet, det enda som verkar för successivt genomförd likställighet, tycks inte ha stora chanser; provinsvalet i Natal blev ett klart misslyckande för partiet.